

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio III. De Differentia Peccati Mortalis, & Venialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

qui dicit, DEUM operari physicè tantum malum, sed, qui dicit eum operari malum, ita ut bonum, hoc est, tanquam causam per se &c.

QUÆSTIO III.

De Differentia Peccati Mortalis,
& Venialis.

ARTICULUS I.

Quid sit Peccatum Mortale?

84. **H**abetur ex fide, quædam peccata esse graviora alii. Sic Christus dixit Pilato: *Ioan. 19. v. 11. Propterea, qui me tradidit tibi, magis peccatum habet.* Est eadem fide certum, ex Trident. *sess. 14. c. 5.* & *can. 7.* non omnia peccata esse mortalia, Idem definivit Pius V. & Greg. XIII. contra Baum, dominantes propositionem 20. *mam Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur poenam eternam.* Certè Ecclesiastici 19. *v. 1.* dicitur: *Qui spernit modica, paupera decidet.* & *Jacobi 3. v. 2.* *Ita multis offendimus omnes.* Videtur etiam ex ratione claram, quod non omne peccatum minimum, quod moraliter vitari non potest, statim destruit amicitiam cum DEO, & mereatur poenas eternas; lex enim tam gravis redderet homini moraliter impossibilem suam salutem: & non sat bene esset constituta humana natura in ordine ad eam asequendam; unde falsissima est heres Calvinii, dicentis, omnia quidem peccata esse ex se mortalia, fieri tamen venialia ex eo, quod à DEO non imputentur.

85. Certum etiam est contra Wiclessum, non omnia peccata reproborum esse mortalia; nam peccata complura in se ipsis, absque facta comparatione cum iis, qui ea admittunt, sunt venialia: & hinc comparantur à Scriptura festucæ, *Luc. 6. v. 41.* novissimo minuto, *Luc. 12. v. 39.* culici, *Mattb. 23. v. 24.* cum alia graviora comparantur camelio apud iudicem *S. Mattheum ibidem:* nec est, unde hanc mortalia in reprobis: certè reprobatio sequitur peccata gravia, non talia facit. *Æquè certum est,* peccata infidelium non omnia esse mortalia; possunt enim omnes non justificari, adeoque etiam infideles, facere opera moraliter bona, certè non mala, ut expresse tradit Trident. *sess. 6. can. 7.* & cur non possint facere etiam venialiter mala? aut quis dicat, omne verbum otiosum in infidei esse mortale peccatum? Econtra etiam certum est, non omnia peccata electorum esse venialia; nam Adæ, Davidis, & aliorum prædekinatorum, arque modò Sanctorum, peccata, fuere gravia, seu mortalia. Quæcunque jam, quomodo ergo inter se differant peccatum mortale, & veniale, vel quibus definitionibus, aut descriptionibus discriminantur.

86. Varias descriptiones peccati mortalis, & venialis, itemque differentias inter haec duo, vide potes apud Tannerum *tom. 2. disp. 4. q. 5. dub. 2.* Oviedo *in 1. 2. tr. 6. contr. 3. punct. 2.* & alios. Mihis non vacat omnes examinare: conformiter ad definitionem peccati in genere,

datam *n. 3.* quod sit libera transgressio legis Divine, potest hic, & nunc, convenienter definit peccatum mortale, libera transgressio legis Divine graviter obligantis, ita Arriaga *tom. 1. in 1. 2. tr. de vitiis, & peccatis, disp. 48. sect. 5. n. 18.* & teste quodam doctissimo recentiore in manuscriptis, alii recentiores complures. Particula graviter significat sub amissione ultimis finis, quod minime videatur optimè dici: vel, tñt habet Arriaga *cit. sec. n. 19. sub reatu incurrende inimicitiæ Divinae,* quod non rejicio. Nec contrarius est S. Thomas, aut Suarez *in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 1. n. 3. & seg. vel alii,* dum dicunt, quod peccatum mortale sit averio ab ultimo fine, & implicita, seu interpretativa, & virtualis prælato creature DEO; nam re ipsa nobiscum coincidunt; actus enim graviter malus est talis averio; quia graviter prohibitus est: unde has, aut similes definitiones, non impugno.

87. Per liberam autem transgressionem intellige deliberatam, seu factam cum plena advertentia, ita auctores communiter; quia poena tam gravis supponit culpam, ex plena rationis usu, clara gravitatis cognitione, & plena voluntatis determinatione, profectam; delictum enim, ex imperfecta cognitione, ac semiplena deliberatione, proveniens, commiserationem aliquam, & poenam mitigationem polcere videtur: atque adeo veniale, non mortale reputatur. ita communissimus auctorum omnium sensus: quæ ipsa auctoritas est maximæ hac in re ponderis. Ratio ulterior etiam est; quia, cum peccatum mortale constitutus DEI inimicum, & eternis poenis dignum, non est credendum, hominem reum fieri tantæ poenæ, atque miseria, per eam actionem, in quam incidentur saepe etiam ij, qui timoratissimæ conscientiæ sunt, imò, quæ naturæ fragilitati vix evitabilis est: certè opposita sententia nimium gravaret fidelium conscientias peccatis innumeris.

88. Quanta autem claritas in cognitione, aut quanta deliberatio in voluntate, prærequiratur, DEUS optimus, & æquissimus judex, solus optimè novit: & fatentur communiter auctores, hanc rem difficulter posse decidi. Quidam recentior centet, verosimiliter tantam latem requiri cognitionem, & deliberationem, quantam ad contractus, & negotia magni momenti, affere solemus. Hinc communiter dicunt, semisopitos, & semiebrios, non habere sufficiensem deliberationem in suis actibus, ad hoc, ut sint mortales. Ita Valsquez, & Cajetanus apud Tannerum *tom. 2. disp. 4. q. 5. dub. 5. num. 20.* quibus videtur ipse consentire. Idem tradit Layman *l. 1. tr. 3. c. 5. n. 12.* citans insuper Navorrum, & Medinam: additique, sobrios quoque, & vigilantes, posse subita passione, ira, timoris &c. vel etiam alienis cogitationibus ita implicari, aut distrahi, ut non sint capaces majoris deliberationis, quam semisopiti, aut semiebrios, hoc est, tantum imperfectæ.

88. Oviedo *in 1. 2. tr. 4. contr. 1. punct. 2. n. 27.* addit sequentes conjecturas, ex quibus prudenter possit inferri, non adfuisse, nisi, imperfectam deliberationem. 1. Si etas sit imbecillus; hinc ante septennium, ait, in dubio presumi imperfectam deliberationem. 2. Si quis saepe firmiter statuit, non peccare mortali-

ter, habet in dubio juxta hunc auctorem præsumptionem pro se, quod non consenserit. 3. Si quis facile possit exequi peccatum, & tamen nolit, ait idem, talem præsumere posse, quod non consenserit. 4. Addit, ex communiter contingentibus sumi vehementer præsumptionem: unde diu assuetus resistere, potest præsumere, etiam hac vice se restituisse: at assuetus cedere, & labi, potest sibi persuadere, se quoque hac vice lapsum.

Has tamen conjecturas Palao *tom. 1. tract. 2. disp. 2. p. 8. num. 5.* vult, non semper dubium tollere, nec à confessione excusare. Et potest utique contingere, ut quis habeat conjecturas æquales, etiam in oppositum. e. g. aliquis hucusque quidem non consensit mortaliter, sed tamen semper magis peccavit venialiter, & negligenter fuit in tentatione repellenda, talis utique non potest statim præsumere, se etiam hac vice non peccasse graviter. Interim illæ conjecturæ sœpe juvant ad prudens formandum iudicium de non consensu.

89. Reliqua, in definitione posita, sunt satis clara: scilicet debet lex, cuius transgressio fit, graviter obligare, & hoc aliquo modo agnoscit; cui enim proflus nihil incidit de malitia actionis, et si multum deliberat ob alias rationes, an sit facienda, an non, si dein eam faciat, non peccat. e. g. si quis nescit diem festum, & deliberat, an velit laborare, an ob recreationem velit à labore cessare, etiam si ad laborandum se determinet, non peccat: inò probabiliter potest bene agere, & mereri, si ex motivo virtutis tunc labore. Per amissionem ultimi finis intelligitur amissio DEI, seu visionis beatificæ ejusdem, & felicitatis æternæ, cum qua etiam semper connexus est reatus indignationis, aodii Divini, & poenæ æternæ.

90. Jam bonitas definitionis probatur ex eo, quod sit clarior definitio, & absolutè in se cuique facilè perceptibilis: conveniat etiam omni, & soli definito &c. Quòd si expertas, ut siat per prædicatum primarium, in hoc quoque non deficit, ut constat ex num. 7. saltem quoad considerationem Theologicam. Dein esse talem transgressionem, est prædicatum differentiale negativè primum; quia posita ea lege, & actu primo indifferente, nihil est prius, quām deliberata determinatio voluntatis, ad volendum, vel nolendum, se submittere legi: & casu quo se non submittat, adeoque peccet, nihil est prius, quām transgressio legis. Ulterius etiam est primum prædicatum positivè; quia ex hoc alia prædicata, quasi proprietates emanant, ut virtutis, vel interpretativa aversio ab ultimo fine, & conversio ad creaturam; quia, dum quis agit contra legem, cuius observationi scit annexam consecutionem ultimi finis, eo ipso virtualiter, & interpretativè, se abdicat ultimo fine, & suo modo illi præfert creaturam. Insuper ex hac transgressione sequitur reatus inimicitia Divinæ, & poenæ æternæ; quia peccans reddit sibi DEUM iratum, & offensum. Sequitur etiam privatio gratiæ sanctificantis, ac filiationis adoptivæ DEI, atque hereditatis coelestis, si hæc prius aderant &c. quæ conseqüenter non sunt prædicata primaria peccati, sed proprietates; adeo-

que prædicatum liberæ transgressionis legis Divinæ, graviter obligantis, est primum.

91. Quænam autem lex graviter, quænam leviter obliget, optimè defumitur, in primis ex communi doctorum, & hominum proborum sensu; aut confuetudine, quæ est optima legum interpres: vel ex Pontificum declaratione, aut Ecclesiæ sensu &c. Accedunt alia signa: & in primis, ut ait Suarez in 1. 2. tract. 5. de peccatis disp. 2. sec. 4. num. 19. si lex continetur in Sacris Scripturis, & actio prohibita vocatur morte digna, ut ad Rom. 1. v. 31. vel excludere à regno DEI, ut ad Galat. 5. v. 21. vel si DEUS ob ilam minitetur cœli privationem, vel poenas inferni, vel aliud grave malum per vocem &c; vel si Scriptura actionem, aut omissionem aliquam detestetur, vocet abominationem, nefas &c, censetur lex obligare sub gravi.

Cum vero uititur Scriptura mitioribus verbis, ait Suarez, loc. cit. signum esse, quod censenda sit obligatio venialis, e. g. S. Jacobus, dum in sua epistola c. 1. v. 15. docet, quod peccatum consummatum generet mortem, indicat, non consummatum, hoc est, non pleno consensu admissum, non generare mortem, adeoque non esse mortale, aut grave: quando S. Paulus ad Ephes. 5. v. 4. dicit de scurrilitate, & stultiloquio: *Quod ad rem non pertinet*, non videtur gravem culpam in ea per se agnoscere. Sæpe autem res ipsa, aut materia, assert secum gravem obligacionem; quia est in se gravis, ut blasphemia, odium DEI &c. de qua re inferius.

92. In legibus humanis, attendendum ad verba, quibus obligatio exprimitur. Sic, si Pontifices aliquid prohibent sub poena peccati mortalis, sub gravi censura, ipso facto incurrienda &c. gravis obligatio merito adstruitur, quæ etiam merito assertur, si obligatio levis non sufficeret, ad obtinendum finem legis. Quod si nulla lex positiva extet, sed ea potius naturalis sit, tunc naturali etiam ratione utendum; sicut enim hac discernimus malum à bono, ita etiam debemus discernere magis malum à minore.

Sed in his omnibus utique attendendum ad sensum SS. Patrum, atque Doctorum, juxta quem exponenda sunt Sacrae Scripturæ. Sic putat Bellarm. *tom. 3. controv. 1. l. 2. de effectu Sacramentorum c. 17.* quando Scriptura dicit, aliquem ob aliquam actionem peritum de populo suo, non semper indicari reatum culpæ mortalis; cum etiam ob tactum cadaveris, & lotionem postea non adhibitam, hæc poena statuatur. Addit, per hanc poenam intelligi, vel mortem corporalem, vel etiam tantum aliquam exclusionem, seu quasi excommunicationem, aut separacionem à populo reliquo. Paritec etiam sensus Canonum, & legum positivarum, multum penderat interpretatione, usu, & sensu doctorum.

93. Quæres, quænam peccata dicantur ex genere suo mortalia, quænam venialia. Relp. Illa censentur ex genere suo mortalia, quæ intra genus, vel speciem suam, aut semper sunt mortalia, aut, si non semper sunt talia, tamen ita possunt crescere, ut non addita, alia specie trans mortalia. Venialia autem ex genere suo dicuntur illa, quæ, nisi accedat alia species peccati, nunquam sunt mortalia. Prioris classis sunt, odium, vel contemptus DEI; ista enim, si for-

maliter talia sint, semper sunt mortalia: item fortum, quod, licet in modica quantitate non sit mortale, tamen intra speciem suam potest esse mortale, e. g. fortum centum florenorum est certò mortale: sic etiam se habent odium proximi, sic gula &c. Secundæ classis sunt e. g. mendacium, quod quamdui est contra solam veritatem, manet semper veniale: nec sit mortale, nisi, ratione detractionis, vel alterius circumstantia specificæ, fiat contra iustitiam, fidem, charitatem &c. Putant autem Tannerus tom. 2. disp. 4. q. 5. dab. 5. n. 90. & Oviedo tr. 6. contr. 3. part. 4. n. 41. ex genere suo venialia esse, quæ sunt contra virtutes liberalitatis, magnificientiæ, eutrapelia, veracitatis. Addit Tannerus n. 91. avaritiam duplificem esse, unam contra iustitiam, quæ committitur, iustè acquirendo, vel restringendo: & hanc ex genere suo esse mortalem; nec præcisè contrariam esse liberalitati: alteram vero esse, quæ præcisè stat in amore inordinato divitiarum, & purè opposita est liberalitati: & hanc ex genere suo esse tantum veniale: estque etiam hæc doctrina clara S. Thomæ 2. 2. q. 118. a. 4. in corp.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

94. **O**b. 1. contra dicta n. 84. quod non omnia peccata sunt mortalia. *Matth. 5. v. 19.* dicitur: Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno celorum. *Rufus Jacobi 2. v. 10.* dicitur: Qui-
unque autem totam legem servaverit: offendat autem in uno, factus est omnium reus. Item. *Ezechielis 18. v. 20.* *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur:* ergo omne peccatum, quantumvis minimum, est mortale. *Resp. neg. conseq.* Textus primus, ut censet Maldonatus, loquitur de mandatis, non ab solutè, sed respectivè ad opinionem Phariseorum, minimis, qualia erant peccata etiam grava interna cogitationum, seu concupiscentia interne; hæc enim peccata Pharisei non putabant gravia, & hinc facile committabant: in quo errore etiam fuit Josephus *Hebræus 1. 12. antiquitatum*, de quo vide Cornelium à *Lapide in bunc locum*. Roboratur explicatio sequentibus verbis à *Christo subiunctis*. *Matth. 5. v. 20.* *Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scribarum, ac Phariseorum, non intrabis in regnum celorum:* quasi dicuerit, nisi magis observaveritis legem, quam Pharisei, qui hac minima vocant, non admittimini in celum. *Bellarum, tom. 4. controv. 2. l. 1. c. 12.* putat, per minima intelligi mandata veteris testamenti, quæ, quia minus perficiebant hominem, ideo minima sint dicta. *Conzen in bunc textum, & alii dicunt, non vocari minimum, qui tantum fecerit, sed qui etiam docuerit;* nam e. g. licet mendacium facere, vel dicere, sit veniale, tamen docere, mendacium esse licitum, est mortale, & hæreticum.

95. Ad 2. textum *Resp. S. Jacobus* non ait, qui tantum in uno peccato levi offendit, factus est omnium reus; nam leve peccatum non est simpliciter transgressio legis, nec contra, sed

R. P. Ant. Mayr, Theol. Tom. I.

præter legem, ut ait S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 1. ad 1. qui autem legem simpliciter non transgreditur, non potest dici reus transgressionis omnium legum; unde subintelligitur: qui offendit in uno gravi; talis enim reus est non observata totius legis: quæ tamen observatio necessaria est ad salutem, contrà quæ olim sentiebant Rabbini, qui putabant, observationem legis, aut legum, quoad majorem partem, sufficere ad salutem. Verbo: talis reus est non observata totius legis collectivæ sumptæ, cuius observationem, si quis non exhibuerit, reus erit poenæ æternæ, & punietur æquè poenâ æternâ (quanquam mitiori) quam, si omnes leges violasset. Tertius textus non venit ad rem; nam propheta tantum vult dicere, eum ipsum, qui peccaverit (intellige graviter) moritum, & non alium loco ipsius, e. g. non moritum filium pro parente: nunquam autem propheta dicit, omnem, etiam leviter tantum peccantem, moritum. Alii respondent, eum textum intelligendum de peccato simpliciter dicto, hoc est, mortali: & certè ibi propheta gravissima enarrat peccata.

96. **O**b. 2. **D**EUS est ens perfectissimum: ergo non potest, nisi graviter offendit: atqui omne peccatum, quantumvis videatur leve, est offensa DEI: ergo graviter DEUM offendit. *Confirm.* Omnis offensa DEI est infinitæ malitiæ: ergo est gravis. *prob. antec.* omnis offensa est contemptus DEI, & in honore ipsius praesentis: ergo est infinitæ malitiæ. *Resp. neg. cons.* nec enim spectat ad dignitatem DEI, ut non possit, nisi graviter offendit: sed potius congruit ejus bonitati, ut cum creatura ineat amicitiam, non ob quascunque causas minimas, & moraliter inevitabiles, dissolvendam: ita respondentii, qui dicunt, peccatum veniale est offensa DEI. Qui vero id negant, possunt transmittere totum primum enthymema, & negare mi. subsumptam; nam saltem propriè, & strictè loquendo, peccatum veniale non est offensa DEI. Sed de hoc redibit sermo inferius, *num. 111. 83. 133.* quando de peccato veniali.

97. **A**d confirm. neg. antec. Nullum peccatum mortale, etiam quantumvis grave, est simpliciter infinitæ malitiæ, ut fuisse dicemus *tr. de incarn. ad prob. neg. ant. sive nego*, quod quodlibet minimum veniale sit contemptus DEI formalis: imò nullum peccatum veniale est contemptus DEI virtualis; cum homo, venialiter peccans, semper adhuc virtualiter preferat DEUM omnibus aliis; non enim est verum, quod peccans venialiter, e. g. levi gula, preferat eam voluptatem DEO; cum semper paratus sit, & hanc voluptatem, & omnia prius relinquare, quam DEUM graviter offendere.

Unde non est contemptus DEI, sed ad summum contemptus aliquis interpretatus alicuius medii, vel boni conduceantis ad DEUM, ut loquitur S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 1. ad 1. Quamvis autem DEUS per omnem legem, sicut per omnia alia, ultimò intendat gloriam suam, non tamen eam intendit semper graviter obligando, sive sub intermissione odii sui, & inimicitia: consequenter nec per omnem actionem contrariam propriè contemnitur: nec peccatum veniale displicet DEO, ut oppositum ejus dignitati, sed tantum ut alicui bono ab eo intento.

98. Ob. 3. Omne peccatum adversatur primo mandato, diligendi DEUM super omnia: ergo adveratur fini legis, seu dilectioni, & amicitia Divina: ergo est eo ipso grave. Confit. Peccans quicunque, etiam tantum in minimo gradu, tendit in alium finem ultimum, quam DEUM: ergo avertitur a DEO ad creaturam. Resp. neg. antec. Mandatum illud vult tantum, ut nihil DEO preferatur, aut adaequetur, sed ipse toto corde, hoc est, super omnia ametur: quod totum stare potest cum peccato veniali; quia etiam venialiter peccans, ut dictum *num. preced.* praeferit adhuc DEUM omnibus aliis.

Illa autem actualis semper dilectio DEI, tam perfecta, ut excludat omnem, etiam culpam veniale, non praecipitur ea lege, sed tantum indicatur, ut ait Bellarm. *tom. 4. controv. 2. l. 1. c. 12. §. Respondeo. Dilectio.* cum sit propria statui Beatorum portus, quam mortalium: certe ea dilectio non praecipitur sub gravi; potest enim lex aliquid praecipere sub gravi, aliud sub levi, ut patet in pracepto prohibente furum. Addit Bellarm. *ibidem*, multos in Sacra Scriptura laudari, quod tota corde secuti sunt Dominum, vel ambularent in omnibus iustificationibus ejus, ut Davidem, Josiam &c. cum tamen *Jacobi 3. v. 2.* dicatur: *In multis enim offendimus omnes, & 1. Joām. 1. v. 8. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.*

Ad confirm. neg. antec. cum enim venialiter peccans nihil preferat DEO, ut dictum, nihil etiam sibi constituit finem ultimum extra DEUM. Nec dicas, saltem non posse peccando venialiter DEUM habere pro ultimo fine; cum peccatum hoc ad DEUM referri non possit. Resp. enim cum Suarez *in 1. 2. trac. 5. sec. 4. n. 12.* ultimum finem sub gravi non exigere, ut omnia ad ipsum referantur (quoniam utique levis inordinatio sit, aliquid facere, quod ad eum referri non possit) sed tantum exigere, ut nihil ei preferatur: qui autem venialiter peccat, nihil illi preferit, nec in creatura, tanquam fine quiescit, sed tantum, ut ait hic auctor, *vñt circa creaturam non nihil immorari.* Unde talis actus non tendit in ultimum ultimum finem, nisi fors in aliquo sensu negativè talem, qualem sàpe quis potest statuere creaturam, saltem sine gravi peccato, quandoque sine ullo, maximè, quando de fine positivè ultimo non cogitat.

99. Ob. 4. Nulla pura creatura potest satisfacere etiam pro minimo peccato: ergo quodvis est malitia infinita, adeoque saltem mortale. Confit. Quodvis malum culpæ est maior quovis malo poenæ: ergo est infinitum, adeoque saltem mortale. Resp. 1. neg. ant. de quo fuisus agemus *tr. de incarnat.* Resp. 2. om. antec. neg. conseq. quia nec mortalia sunt infinita malitia, ut iterum fuisus dicemus *tracat. de incarnat.* Qui antec. admittunt, dicunt, creaturam satisfacere non posse pro veniali ideo; quia hoc, utpote offensa strictè dicta, est in superiori ordine ad omne meritum pure creatum: non autem ideo; quia est malitia infinita.

Ad confirm. Resp. cum Suarez *in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 5. conc. antec. neg. conseq.* Ex eo, quod malum culpæ sit maior malo poenæ, non sequitur, quod sit malitia simpliciter infinita, sed ad summum, ut ait Suarez, aliquo

modo secundum quid, si per hoc aliud non intelligatur, quam, quod peccatum sit altioris ordinis, sicut equus respectu pecuniae est altioris ordinis: de qua re plura *trac. de incarn.* Pariter ex eo, quod malum culpæ sit maior malo poenæ, non rectè infertur, posse pro veniali peccato exigi poenam aeternam; nam, ut rectè Bellarm. *tom. 4. controv. 2. l. 1. c. 14.* culpæ ex ratione iustitia debetur poena, non æqualis (cum omnino æqualis esse non possit) sed proportionata, ut scilicet majori delicto respondeat major poena, & minori delicto minor poena, & levissimo levissima, juxta æquissimum DEI iudicium. Unde, quamvis potius sit oppetenda mors, quam proferendum verbum otiosum, non tamen ideo potest verbum otiosum aeterna morte puniri.

Esparza *l. 5. q. 7. a. 2. ad 9. neg.*, quod peccatum veniale sit simpliciter maior malum, quam poena inferni, ex eo, quod haec sit formalis, & aeterna separatio a DEO, & privatio ultimi finis, nec etiam secluso saltem errore, eligibilis sit, sed creaturæ rationali maximè noxia: itemque secum ferat moralem necessitatem gravissimorum peccatorum: quæ de veniali peccato dici non possunt, quamvis hoc ex alio capite secundum quid maior malum sit; quia scilicet simpliciter ineligibile est, nec a DEO, qui tamen eligere potest infernum, tanquam poenam, quam graviter peccantibus infligat. Prior responsio mihi sufficit, hanc secundam omittio.

100. Ob. 5. DEUS potest etiam innocentem damnare ad poenas aeternas: ergo multò magis potest ad eas damnare reum peccati, quamvis minimi. Confit. DEUS præmit minimum quodvis meritum præmio aeterno: ergo etiam potest quodvis peccatum punire poenam aeternam. Resp. neg. antec. Damnare innocentem DEUS certò non potest; quia damnari convenit tantum reis, quales non sunt innocentes. Sed neque DEUS potest (ut mihi saltem longè probabilius videtur) aeternum torquere innocentes, non tantum in hac providentia (in qua promisit innocentibus non solum immunitatem ab omni poena aeterna, sed etiam aeternum gaudium) sed nec in alia.

Quamvis enim ista tormenta non essent contra iustitiam, eoque DEUS suam creaturam, jure dominii, tractare possit secundum placitum suum, tamen essent contra ejus misericordiam, ut rectè docet Ariag. *in 1. 2. de utili. & peccatis disp. 55. sec. 3. num. 10.* Certe, si quis homo suam orem torceret vivam, & ita quidem, ut illam sapientia removere ab igne, ne citò moreretur, ac iterum applicaret igni, quamvis non iustus esset, esset tamen barbarus. Et quid esset hic cruciatus respectu aeterni cruciatus inferni, creaturæ rationali inficti. Ad confir. neg. conseq. Maxima præmit etiam parvis meritis rependere, indicat magnam liberalitatem, quæ est virtus: at maximas poenas inferte minimis delictis, indicat crudelitatem, quæ est vitium, longè a DEO remotum.

101. Ob. 6. Minimum peccatum probabilitè aeternum punitur in inferno: ergo est mortale. prob. antec. tandem peccatum punitur, quamdiu manet: sed minimum peccatum sàpe manet in aeternum: ergo. prob. mi. si quis moriatur cum gravi peccato, nondum expiato, &

& cum alio levissimo, tunc etiam istud semper manet; quia non potest in inferno deleri: ergo. Resp. Antecedens deberet verificari in eo casu, quo quis, habens mortale simul cum veniale, moreretur ante actam poenitentiam.

Et in hoc quidem casu Suarez, Vasquez, & alii plures, dicunt, tale peccatum veniale aeternum puniri per accidens; quia pro eo in illo statu satisfieri nequit. At verò Scotus, Arriaga, Major, Medina, Navarrus, Vega, & Arriaga, quibus videretur consentire Haunoldus *l. 2. tr. 2. n. 585.* dicunt oppositum. Et Arriaga quidem citat pro se S. Thomam: sed, ut fatetur Haunoldus, est dubium, cui parti accesserit. Ceterò textus Angelici. *q. 7. de malo, quae est de peccato veniali. a. 10. in corp. favet Suarezio;* sic enim habet: *Veniale autem peccatum, cum non sit contra charitatem, non meretur poenam aeternam, ex specie peccati, nec ex parte inherentia ad subiectum per se loquendo; quia non privat gratia: sed per accidens fit irremissibile, peccato mortali coniunctum, in quantum est in subiecto privato gratia.* Et sic per accidens punitur poena aeterna. Ratio nes pro utraque parte vide apud Haunoldum *loc. modò cit.*

In forma dist. antec. minimum peccatum punitur aeternum per accidens, om. antec. per se, neg. antec. & conseq. ad prob. Scotus & alii, qui negant, peccatum veniale puniri aeternum, distinguunt ma. tamdiu peccatum punitur, quamdiu manet, si nondum sit condigne punitur, conc. ma. secus. negant ma. & omnia. min. neg. conseq. dicuntque, peccatum, seu reatum culpæ, manere posse sine reatu poena; neque in moralibus esse impossibile, ut maneat essentia sine proprietatibus: sicut potest manere sacramentum matrimonii sine proprietatibus, e.g. cessante debito ob adulterium &c. Ad id autem, quod dicitur, in inferno nullam esse redemtionem, respondent, non esse redemptio nem in hoc casu, sed solutionem.

Nec dicas, ad solutionem requiri satisfactionem, quæ dari non possit sine gratia. Respondetur enim, ad solutionem sufficere satisfactionem, quæ potest haberi etiam ab invito; consequenter etiam à damnatis, & furentibus; quorum furor, licet sit novum peccatum; cum tamen non amplius spectet ad viam, sed jam ad terminum, non imputatur ad augmentum peccata; & sic etiam Suarez in *l. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 1. n. 1.* ait, dæmones committere peccata mortalia, quæ non puniantur novis poenis. Alii totam probationem concedunt: sed ajunt, non antecedens, sed consequentiam fuisse probandum; quia non omneid, quod tantum per accidens, sed, quod per se punitur poena aeterna, est mortale. Quidquid de hoc sit, facile etiam ad probationem respondemus, omitendo totum; quia plus non probatur, quam, quod per accidens aeternum puniatur peccatum veniale; hoc autem nou probat, id esse mortale.

102. Ob. 7. Peccatum juxta nos veniale sapere partum distat à mortali, e.g. in materia furti, ubi modica differentia potest ex veniali facere mortale, vel vicissim: ergo vel non potest mortale supplicio aeterno affici; quia infinitum distaret una poena ab altera: vel utrumque debet supplicio aeterno affici, adeoque etiam veniale

esse mortale. Resp. dist. antec. Peccatum veniale partum distat à mortali, secundum objectum materiale, seu materialiter sumptum. conc. antec. secundum objectum formale, seu formaliter sumptum, neg. antec. & conseq.

Si genus peccati capax est parvitas materia, & materia adhuc parva est, nondum est graviter prohibita; esset enim intolerabile, si quævis minimæ materia in surto, vel minimus excessus in potu, graviter jam prohibitus esset: formalis autem malitia peccati mortalis, stat in oppositione cum lege graviter obligante: ergo, ubi non datur talis lex, nondum datur gravis malitia formalis, et si materiae sint valde propinquæ. Sic, si defint adhuc modica gutta, nondum navis submergitur, et si multum jam aquæ sit in sentina, & propter depressionem navigium jam sit propinquum submersio.

103. Nec dicas, posse materiam gravem prohiberi sub levi: & consequenter etiam materiam levem sub gravi; respondet enim Suarez in *l. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 4. n. 9.* licet non possit dubitari, quod DEUS, ut absolutus dominus, materiam levem sub gravi prohibere posset: at tamen hic præcipiendi modus non esset consentaneus ejus sapientiæ, ac suavi providentiæ: Ex quo tamen videtur sequi, quod DEUS absoluè non possit ita præcipere; cum non possit aliquid contra suam sapientiam facere; hinc Suarez tantum videtur velle dicere, quod DEUS, si hoc per impossibile faceret, nihil facturus esset, quod excederet jus suum in creaturas: Quidquid autem de hoc sit, quod alibi disputandum est, saltem DEUS de facto non ita prohibuit omnem materiam levem sub gravi, & si quam ita prohibuit, ea, licet in se sola fuerit levis, spectatis tamen circumstantiis fuit gravis, ut e.g. èsus pomi, prohibitus Adamo, res gravis fuit tatione additi pacti. Sic etiam gravis est cunctio minima ante sumptum Eucharistiam, ratione finis ab Ecclesiæ in eo præcepto intenti.

104. Ob. 8. S. Augustinus variis locis videtur innuere, quodvis minimum peccatum mereri infernum, vel saltem plura venialia æquivalere uni mortali: ergo. Resp. hac de revidens est Bellarm. *tom. 4. controv. 2. l. 1. c. 13.* ubi fusè ostendit, S. Augustinum nūnquam docere, quod unum veniale peccatum mereatur infernum, sed dum de uno loquitur, sermonem esse ipsi de peccato mortali, quod etiam homini potest esse incognitum, quamvis verè admissum, & nondum expiatum. Quando autem S. Doctor de multis venialibus loquitur, pè exponendus est cum eodem Bellarmino *loc. cit.* scilicet, quod velit dicere, peccata venialia disponere ad mortalia, & sic aliquo modo iis æquivalere. Etsi autem verba aliqua fortè difficulter ita intelligi queant, tamen ita intelligenda sunt, nec rigorosè accipienda, ne S. Augustinus dissentiat a communis doctrina Ecclesiæ, & Conciliorum.

105. Ob. 9. S. Basilius in *Regulis, seu questionibus breviis disputatis. q. 293.* dicit, differentiam hanc majorum, & minorum peccatorum nusquam in *novo testamento reperiri*: ergo juxta S. Basilius omnia peccata sunt æqualia, adeoque omnia mortalia. Resp. cum Suarez in *l. 2. tr. 5. disp. 1. sec. 2. n. 8.* aut ab hereticis verba illa fuisse addita: aut librum illum omnino non esse

S. Basili: aut eum tantum velle, Christianis omnia omnino peccata, esse sine distinctione vitanda. Et hoc ultimum præsertim videtur velle S. Pater; quia interrogatio ibi fit: *Quomodo agi par est cum iis, qui, cum majora peccata declinent, minor, ac si nihil referrent, committunt.* Quasi diceret, iis dicendum, quod omnia sint magna, & vitanda: inter alia ait, *magnum unicuique esse illud, à quo quisque superatur: contraque exiguum, quod unusquisque ipse superat.* Cæterum alibi differentiam peccatorum statuit. vid. Suarez loc. cit.

ARTICULUS III.

Quid sit Peccatum Veniale.

106. **D**ico. Peccatum veniale est *libera transgressio legis, non graviter obligantis.* ita Arriaga tom. I. in 1. 2. tr. de vitiis, § peccat. disp. 48. sec. 5. n. 18. & recentiores complures. Definitio hac convenit omni, & soli: insuper est clarior definitio; quia cuilibet rationis capaci statim patet, quid sit libera transgressio legis, & in confuso etiam, quid sit lex, non graviter, hoc est, non sub amissione ultimi finis, obligans. Addi tamen debet explicatio aliquot terminorum, ut vindicetur à nonnullis objectionibus. Dicitur primò *libera*; quamvis enim ad veniale peccatum, juxta communem, non requiratur plena libertas, aut deliberatio, sed sufficiat semiplena (quia etiam ista est aliqua libertas indifferentia) tamen aliqua imperfecta libertas debet adesse; ubi enim est plena necessitas, absque ulla libertate, peccatum nullum esse potest.

Dicitur secundò *transgressio legis.* Intelligenda autem hic lex, & transgressio, sive contrarietas, si non simpliciter talis, certè lex, & contrarietas, aut transgressio secundum quid, sive latius dicta; nam S. Thomas I. 2. q. 88. a. 1. ad 1. expresse docet, peccatum veniale non esse contra, sed præter legem, quem plures alii sequuntur. Unde nolim absolute defendere, peccatum veniale esse strictè contrarium iegi strictè dictæ. Bellarm. tom. 4. controv. 2. l. 1. c. 11. ait, peccatum veniale non esse propriè, & simpliciter, contra legem, sed tantum secundum quid. Oviedo in 1. 2. tr. 6. controv. 3. punc. 3. n. 38. ait, venialia quidem lege prohiberi, & legem, quæ tantum venialiter obligat, habere quidem essentiam metaphysicam legis: communi tamen modo loquendi non venire nomine legis, seu mandati.

107. Suarez in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 5. n. 10. meo iudicio prudenter ait, peccatum veniale esse aliquo modo contra præceptum; quia est contra dictamen rationis, nobis dictans, id esse prohibitum, vel culpabile: item quia Levitic. 19. v. 11. prohibetur mendacium etiam leve: *Non mentiendis.* & rursus, Ecclesiastici 7. v. 14. *Noli velle mentiri:* at vero moraliter loquendo, ait idem Eximus num. 11. peccatum leve non esse contra legem, nisi secundum quid; qui enim non graviter peccat, simpliciter dicitur servare legem.

Nam is servat legem, seu mandata, qui po-

test ad vitam ingredi. Matth. 19. v. 17. atqui potest ingredi ad vitam, etiam venialiter peccans; quamvis enim peccatum veniale differat illum ingressum, non tamen simpliciter à regno coeli excludit. Rursus, taliter peccans, adhuc diligi DEUM: ergo servat mandata, seu legem, simpliciter loquendo, ut ait Christus Joan. 14. v. 15. Nec dicas, per veniale peccatum non diligi DEUM; nam Christus non loquitur de dilectione actuali, sed habituali (aliás, qui non actu diligenter, actu non servaret mandatum, & pecaret, quod est falsum; cum præceptum positivum amandi DEUM non obliget pro semper) habitualis autem dilectio stat cum veniali peccato. Accedit, quod charitas sit adimpletio legis Matth. 22. v. 40. & ad Rom. 13. v. 18 & tamen sit cum levi culpa.

108. Addi Bellarm. tom. 4. controv. 2. l. 1. c. 11. de SS. Zacharia & Elisabeth Luc. 1. v. 6. dici, quod fuerint *incidentes in omnibus mandatis*; cum tamen non caruerint venialibus peccatis, eoque 1. Joan. 1. v. 8. dicatur: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Tandem iterum ait Suarez loc. cit. num. 12. alia præcepta, distincta à præcepto charitatis, in tantum habere rationem præcepti, in quantum nuntiatur illo præcepto charitatis, juxta illud Matth. 22. v. 40. *In his duobus mandatis universa lex pendet, & propheta: ex quo infert, quod illud quod charitati contrarium non est, non censeatur ulli præcepto perfectè contrarium.* Hoc pro sententia S. Thomæ, & ad eruditionem. Quodsi tamen quis contendat, peccatum veniale esse contrarium legi strictè dictæ, poterit id, salva nostra conclusione, admitti, modò omnia explicentur juxta ultimam responsonem num. 8. datam.

Tandem in definitione dicitur *legis non graviter obligantis:* intellige, hic & non, sive in his circumstantiis, non graviter obligantis; nam potest peccatum veniale committi contra legem, quæ quidem per se, & absolute graviter obligat: attamen non ita obligat hic & nunc. e. g. prohibet lex per se graviter actus internos contra castitatem, sed, si desit libertas, & deliberatio plena, non peccatur graviter; quia pro tunc, seu in illis circumstantiis, lex non graviter obligat, sicut quando omnino tolleretur libertas, omnino non obligaret sub peccato.

109. Jam tria genera peccatorum venialium communiter assignantur 1. *Venialia ex obiecto.* 2. *Venialia ex parvitate materie.* 3. *Venialia ex defectu deliberationis, seu libertatis.* Prima etiam possunt dici venialia ex genere suo; quia scilicet *objectum*, quod attingunt, intra genus, vel speciem suam, si nempe non junguntur alia species, est semper quid parvum: & de his dictum n. 93. Secunda sunt illa, quorum quidem *objectum*, vel *materia* ex genere suo mortal is est, ita, ut sine addita nova specie sit peccatum grave: at hic & nunc in tam modica quantitate attingitur, ut grave non censeatur: tale est furtum crucigeri diviti factum; quamvis enim furtum in suo genere possit esse grave, tamen tam parvum furtum non est grave. Tertia sunt, quorum *objectum* per se est grave, & si plenè deliberatè ea peccata fierent, mortalia essent; hic & nunc autem *excusantur à morte*.

mortalis ob imperfectam deliberationem, de qua n. 87. Talia sunt desideria impudica in semiparitatis &c.

110. Ex his collige, quomodo peccatum perse, seu ex genere suo, mortale, possit per accidentem fieri veniale, scilicet, si non fiat cum plena deliberatione, vel in materia tam parva, ut gravis culpa non sit, cuius exemplum est furum crucigeri paulò ante allatum: & par est ratio de aliis, in quibus parvitas materiae dari potest: quæ tamen non potest dari in omni genere peccati; quia aliqua peccata dantur, in quibus admitti non potest parvitas materiae: sed de his dicemus inferius à n. 140. Adde ignorantiam, qua quis inculpabiliter, saltē sine gravi culpa vel omnino invincibiliter judicat, esse tantum veniale, quod est ex se mortale; hæc enim circumstantia etiam ex mortali facit veniale.

Econtra autem, peccatum ex genere suo veniale, nunquam potest fieri mortale, nisi ad datur circumstantia speciem mutans; quia, si ex genere suo veniale est, quantumvis deliberatissime fiat, grave non sit. Sic, licet reflexè, & attente, mentiaris, tamen tantum jocosè, non peccas mortaliter: sive r. e. g. mentiendo alterum infamare, aut aliter ei noceres, peccatum posset esse grave: at in eo casu peccatum non esset præcisè in genere mendacii, sive contra veritatem: sed esset in genere injustitiae, vel odii, contra justitiam, vel charitatem, pro diversitate casuum.

Idem dicendum esset, si accederet conscientia erronea, dictans, esse mortale, quod in se est tantum veniale, quo casu esset saltē species gravis inobedientiae, virtualiter talis: vel si accederet formalis contemptus superioris quæ talis: vel intentio finis, graviter prohibiti: vel periculum proximum, alia ratione graviter peccandi: vel scandalum &c. Peccata autem venialia ratione imperfectæ deliberationis, vel parvitatis materiae, sunt mortalia, si, aut crescunt materia, ut gravis summa sit, aut grave objectum: vel plena consideratio succedit.

111. Quæres 1. An peccatum veniale sit offensa DEI. Resp. cum S. Bonaventura in 2. dist. 42. a. 2. q. 2. ad 6. seu ultimum, Gormaz de incarnatione n. 315. & 332. Suarez in 1. 2. tr. 5. disp. 2. sec. 5. num. 15. & aliis. Peccatum veniale non est offensa DEI, strictè, aut simpliciter dicta, sed tantum secundum quid, & analogicè dicta. Noto autem, Vasquezium tom. 1. in 1. 2. disp. 100. c. 6. n. 16. dicere, offensam posse duplíciter intelligi: prīmò, ut significet actionem, quæ sit avercio à DEO, & tollat amicitiam: secundò, ut significet actionem, quæ quo- cunque modo sit contra voluntatem DEI, ei- que displiceat, tanquam factum contra rationem. Et quamvis ipse putet, etiam offensam, secundo modo acceptam, esse propriè talis, tamen, ut ipse ibidem videtur fateri, alii plures Theologi rationem offensæ constituunt in aversione à DEO, vi cuius amicitia tollitur.

Sanè, ut rectè Gormaz loco modo citato ait, ubi amicitia manet, nec DEI offensi gratia amittitur, strictè, & simpliciter dicta offensa non est; nam, neque in humanis, censetur statim aliquis simpliciter offensus, si modicum quid contrarium ejus voluntati, aut ei displicens fiat, e. g.

non censetur præceptor simpliciter offensus, vel injuriā affectus, si discipulus modicam negligientiam contra ipsius voluntatem admittat, quamvis id ei displiceat, & quandoque eum propterea vituperet, aut etiam poenas exigat: sed, ut sit offensa, debet esse aliquid gravius, & ad solvendam amicitiam aptum (nisi juberet DEUS inimicis ignoscere) unde peccata venialia sunt offensiunculae duntaxat, & secundum quid, aut, ut ait Suarez, analogicè tantum dictæ offensæ.

Confirm. ex Suarez loc. modò cit. Peccatum veniale, ratione deliberationis minus perfectæ, non est actus simpliciter, & perfectè humānus; hic enim non datur sine plena libertate: ergo neque est simpliciter injuria, sive offensa. Quodsi etiam peccatum sit deliberatum, sed ratione materiae veniale, nec directè tendens in DEUM, e. g. furum crucigeri, non videatur propterea DEUS simpliciter esse offensus, sed tantum secundum quid: imò, quando veniale etiam proximè versatur circa DEUM, e. g. modicissima aliqua irreverentia coram SS. Eucharistia, tamen, ut ait idem auctor loc. cit. res adeò levis est, ut moraliter non censetur pertinere ad honorem DEI offendendum, vel injuriā afficiendum.

112. Quæres 2. An multa peccata venialia non adæquent unum mortale. Resp. nullo modo, quantumvis multiplicenter. ita est communis doctrina, non tantum Theologorum, sed etiam Ecclesiæ, & Conciliorum. Ceterè, si aliquando venialia mortali æquivalerent, deberent exponi in confessione, contra definitionem Tridentini sess. 14. c. 5. Rursus deberent excludere habitum charitatis, contra communem Theologorum. Accederet, quod piorum conscientia multis ambiguitatibus redderentur perplexa; cum nullibi exstet, quot venialia unius mortali æquivaleant. Tandem poena venialium est temporalis: mortalium vero æterna: nunquam autem poenæ temporales, quantumvis multiplicatæ adæquant æternam; quia finita non possunt adæquare infinitum: ergo nec venialia possunt æquare mortale, quantumvis multiplicentur.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

113. **O** B. 1. contra id, quod diximus n. 106. scilicet ad peccatum veniale sufficere semiplenam deliberationem. Dormiens sāpē habet usum rationis imperfectum: ergo juxta nos venialiter peccaret, si somnio turpi, durante somno, consentiret: sed hoc est contra communem: ergo. Confirm. 1. Christi jugum suave est, & onus leve: non autem foret tale, si etiam actiones semideliberatæ, ad graves purgatorii poenas damnarentur: ergo. Confirm. 2. Ad meritum requiritur plena libertas: ergo etiam ad demeritum, seu peccatum. Resp. si antecedens est verum, etiam verum erit consequens: falsa autem minor subsumpta: ordinariè tamen antecedens est falsum; nec enim durante somno homo elicit ratiocinationes, sed apprehensiones phantasias. Si

accedat aliquis usus rationis, aut judicii, non est somnus perfectus, sed semisomnium, & homo tantum semisopitus.

Ad 1. confir. neg. mi. Tamen est suave iugum Christi, & mandara ejus gravia non sunt; quia probabilis venialia delibera, & multò magis mortalia, cum gratia Divina (si eam imploremus, eaque dignos nos reddamus,) possimus vitare. Quamvis autem cum gratia ordinaria non possimus moraliter vitare omnia venialia, tantum semidelibera, possimus tamen probabiliter vitare singula, & physicè saltem omnia. Adde, quod valde suavis sit Dominus erga semideliberatè tantum venialiter errantes; cum facile iterum placetur, & modica satisfactione posita, culpam, & poenam remittat. Licet autem poena purgatorii sit valde gravis, puto tamen, eum, qui tantum ex fragilitate humana semideliberatè peccaret, facile à bono DEO impetraturum gratiam, ut ante mortem ea deleret per indulgentiam plenariam: vel certè, respicitè saltem, parum pateretur.

Ad secundam confir. om. antec. neg. cons. Meritum supernaturale debet mereri præmium æternum: non autem peccatum veniale poenam æternam. Negabunt alii antec. diecēntque, suppositis ceteris, sufficere ad meritum etiam actum semideliberatum, & assignabunt inter peccatum semideliberatum, ac talem actum meritorium, hoc discrimen, quod meritum possit excedi à præmio, non vero peccatum à poena, de quo vide Gormaz *de merito num. 46.* ¶ 47. Saltem negari non potest, meritum semideliberatum mereri præmium temporale: cur non etiam peccatum semideliberatum poenam temporalem? Nec dicas, DEUM non ferre leges semihominibus. Resp. enim, semideliberatè operantes non esse semihomines; cum sint rationales, & actu ratione utantur, quamvis imperfectè: hoc tamen admittendum est, DEUM istos non obligare graviter.

¶ 14. Ob. 2. Si Princeps obligaret aliquem sub gravissima poena ad hoc, ut semper tangeret sagittā jactā centrum minimum orbitæ longè distantis, censeretur tyrannus; quia obligaret ad aliquid moraliter impossibile: ergo etiam DEUS esset nimis severus, si obligaret nos, ad vitanda peccata venialia semidelibera; quia hoc nobis est moraliter impossibile. Confir. Votum de vitandis omnibus peccatis, etiam tantum semideliberatis, est nullum: ergo etiam nulla est lex, ad ea vitanda obligans. Resp. in primis non esse paritatem, inter illum casum, & nostrum. Jaculator ille, nec physicè habet in sua potestate, singulis etiam vicibus tangere metam; quia non omnia pendent ab ipso solo, sed à variis circumstantiis, quæ non sunt semper in ejus physica potestate: dicitur tamen, non esse physicè impossibile, attingere semper metam; quia sine miraculo circumstantia illa possunt concurrere.

At verò homo, habet in primis in potestate physica, vitare omnia peccata venialia; dein habet in potestate non tantum physica, sed etiam morali, vitare saltem singula distributivè sumpta peccata venialia, etiam semidelibera, quamvis non omnia collectivè; unde longè maiorem habet potestatem, in ordine ad peccata vitanda, quam alter, ad tangendam metam.

DEUS etiam in particulari tantum obligat ad vitanda singula, quæ si vitentur, vitabuntur omnia. In forma potest distingui antec. Talis princeps censeretur tyrannus, præcisè, quia obligat ad aliquid moraliter impossibile. neg. antec. quia obligaret ad aliquid etiam physicè impossibile solis subditi obligati viribus, & quidem antecedenter ad omnem illius culpam. om. antec. & neg. conseq.

¶ 15. Responderi potest 2. om. antec. neg. conseq. Princeps humanus non est supremus Dominus, ut possit subdito suo talem obligationem imponere: at DEUS est supremus Dominus, atque potest creaturæ sibi subiectissima obligationem imponere aliquid faciendi, modo ad illud habeat potentiam physicam: & præterim id potest, supposito originali peccato. Quamvis autem DEUS per scientiam medium videat, se ex culpa creaturæ non obtenturum finem sibi præcepti, tamen prudenter præcipit, quia videt se obtenturum alium finem, e. g. ostensionem suæ justitiae, vel misericordiae: sicut præcipit prudenter evitatem aliorum peccatorum, etiam gravium delinquentium, et si prævideat, se non esse obtenturum, quod præcipit. Quomodo autem homo sit necessitatus, ad venialiter, saltem semideliberatè, peccandum cum gratia ordinaria, & quomodo hæc necessitas sit cum libertate, explicatum fuit tract. de DEO in. 64.

Ad confirm. om. antec. (nam videntur Religiosi, dum vota nuncupant, se obligare, non tantum, ad vitandas plenè deliberas, sed etiam semideliberatas transgresiones) neg. conseq. non enim habet homo tantam in seipsum potestatem, quantum DEUS: unde, licet sibi non possit hanc obligationem imponere, potest eam imponere DEUS, qui etiam potest dare media sufficientia, quæ sibi ipsi non potest dare homo. Addo tandem, quod hæc obligatio, à DEO posita, levis sit, non gravis: insuper, quod DEUS suavis sit tantum semideliberatè errantibus.

¶ 16. Ob. 3. contra dicta n. 106. Prohibito peccati venialis est vera ordinatio rationis, in commodum subditorum promulgata: ergo est vera lex: ergo peccatum istud est contra legem strictè dictam. Confirm. Peccata venialia dicuntur absolutè peccata: ergo debent esse contra legem strictè dictam, ut conveniat ipsis definitio à nobis posita n. 3. Responderi potest, conc. antec. dist. 1. conseq. est lex strictè talis in sensu physicò. om. vel. conc. conseq. in sensu morali, in quo solet hic sumi lex Divina, neg. primam, atque etiam secundam cons. vid. n. 106. ¶ 107. Potest etiam juxta nos transmitti totum; nam nihil est nobis contrarium, ut patet ex n. 8. ¶ n. 108.

Ad confirm. Respondeat Bellarminus tom. 4. contr. 2. l. 1. c. 11. ¶ 12. neg. cons. Etsi enim peccata venialia vocentur peccata, exinde non infertur, ea esse simpliciter, & perfectè peccata; cum saepe id, quod tantum analogè alicui convenit, absolutè ei tribuatur: sic prædicatum entis tribuitur DEO, substantiæ, & accidentibus, quibus tamen, ut multi volunt, non convenit univocè, de quo plura Logici. Videtur autem Bellarmino loco modo citato ex Jacobi 1. posse probari, peccatum veniale non esse peccatum simpliciter, seu perfectum; quia hoc esset peccatum consummatum, quod prædicatum soli

inot.

mortalis, sive, quod generat mortem, ibi v. 15. S. Jacobus tribuit. Nec dici potest, per peccatum consummatum intelligi opere completum; nam, ut Bellarm. lib. cit. c. 9. recte advertit, etiam peccata quævis interna, pleno consensu facta, circa materiam gravem, generant mortem. Resp. ego facilis. om. totum; quia nihil est nobis contrarium, modò omnia intelligentur juxta responsionem ultimam n. 8. datam.

117. Ob. 4 contra dicta n. 109. nempe, quod ratione imperfectæ deliberationis, in materia etiam gravi, tantum peccetur venialiter. Non potest explicari, in quo sit illa imperfecta deliberatio, vel semideliberatio. ergo. prob. antec. vel enim confitetur in cognitione remissa malitiae; vel in morali necessitate ad peccandum: vel in cognitione obscura, quam tantum apprehenditur malum ut sic: nihil horum potest dici: ergo. prob. min. Non potest dici primum; quia quantumvis remissa cognitio sufficit ad peccandum graviter, modò gravem malitiam representet, sicut à pari, quivis actus remissus contritionis, modò sit actus amoris DEI super omnia, sufficit ad delendum peccatum. Non potest dici secundum; quia moralis necessitas neminem excusat à peccato mortali; sic non excusat à mortali damnatos, nec etiam malis habitibus, tanquam altera natura ad malum maximè inclinatis. Non potest dici tertium; quia, qui cognoscit malitiam in genere, & tamen eam amplectitur, videtur gravis peccare; nam liberè se exponit periculo patrandi peccati, non tantum mortalis, sed gravissimi, & virtualiter in hoc consentit.

118. Resp. Etsi non posset illa semideliberatio clare explicari, tamen non sequeretur, falsum esse nostrum assertum; sive enim effectus, talis, vel talis futurus, afferi potest, quamvis causa non possit clare ostendti, inquit sapienti omnino nesciatur. Secundò, etsi semideliberatio non possit ostendti à priori, sufficienter ostenditur à pari: e. g. à paritate cum semisopitis &c. item a concomitantia, vel posteriori, seu ex signis quibusdam, de quibus num. 87. & 88. Dein hæc difficultas debet ab omnibus explicari; nam est innegabile, quod sive aliquid agamus cum tenui quadam libertate, ex præcipitania, somnolentia, imperfecta consideratione &c. Unde hæc res est ab experientia satis nota.

Sed, ut sim liberalior, in forma. neg. ant. ad prob. neg. ma, videtur enim illa semideliberatio potius consistere in obscura quadam, & nebulosa, aut obscurata cognitione, non qua apprehendimus tantum malum ut sic, sed qua non dispicimus, neque consideramus totam rei gravitatem, seu quando, ut habet illiusung tr. 2. disp. 2. num. 5. cognitio valde confusa representat obligationem legis gravem, circumstantias, motiva allicientia, vel retrahentia, in honestatem aetius &c. quod contingere potest ex variis causis. Quanta autem requiratur, aut sufficiat consideratio, dictum aliquatenus est num. 87. & sequentibus.

119. Quod autem ad probationem mi. attinet, haud opus esset respondere; quia negata est major. Interim propter utilitatem doctrinæ respondeo conc. 1. part. ant. ob rationem à pari ibi adductam: & quia remissa cognitione potest

esse sat clara representatio malitiae etiam in specie. Ad 2. tam partem autem respondeo, necessitatem moralem duplum esse. Una est, quæ tollit plenam deliberationem: & hæc excusat à peccato mortali, nisi quis culpabiliter se in eam necessitatem conjectisset; tunc enim daretur plenè voluntarium, & liberum in causa. Altera necessitas moralis non tollit plenam deliberationem; quia stat cum perfecta cognitione malitiae: & sic se habent male habituati, e. g. in genere luxuriae, qui quæ optimè agnoscunt, se graviter peccare: attamen vehementer passionis, aut consuetudinis, impelluntur, ut moraliter quandóque necessitentur: & hi utique non excusantur à gravitate peccati. Eadem est ratio de damnatis, qui etiam satis clare agnoscunt malitiam e. g. odii iniusti, aut blasphemiarum contra DEUM.

Accedit, quod necessitas moralis in damnatis, & male habituatis, proveniat ex causa ipsis particulari, scilicet ex propriis peccatis, quæ physice ab ipsissimis patrata sunt: at vero necessitas moralis, proveniens ex semideliberatione, oritur ex causa omnibus communis, scilicet naturæ fragilitate, ita, ut Sancti quoque homines saepe semideliberatæ, circa materias etiam graves, labantur: & probabiliter in statu pura naturæ quoque eandem, saltem ferme, fragilitatem omnes communiter passi suffissent. Unde, si hæc non excusat à gravi crimen, certè natura humana moraliter vix posset attingere finem ultimum, ad quam tamen creata est.

120. Dices. Semideliberatio, vel imperfecta libertas ad peccatum veniale, non excusat à veniali: ergo nec semideliberatio ad mortale, excusat à mortali. Resp. neg. conf. Quamvis imperfecta libertas non omnino libet à peccato veniali, tamen hoc longè minus reddit; nam utique minus est ex venialibus illud, quod tantum semideliberatæ sit, quam, quod omnino deliberatæ patratur: non potest autem semideliberatio omnino excusare à peccato veniali; quia alias omnino non daretur peccatum semideliberatum; cum non detur genus peccatorum inferius, seu minus, quam veniale. Ratio ulterior est. Imperfecta deliberatio non omnino tollit rationem peccati; quia cum ea datur saltem aliqua libertas indifferentia, adeoque homo adhuc libere amplectitur malum, quod utique culpabile est. Accedit, quod moralis necessitas ad veniale non impedit simpliciter à consecutione ultimi finis, consequenter nec à longè tam mala sit humana natura, quam moralis necessitas ad mortale.

121. Ad 3. partem ant. de cognitione representante tantum malum ut sic, respondeo, neque hanc necessariò tollere plenam libertatem; potest enim talis cognitio esse valde clara, & sufficiens ad plenam libertatem. e. g. si quis clare cognoscat, hanc rem quidem esse malam, sed simul dubitet, an graviter, an vero tantum leviter mala sit: quo casu, si non ex prudenti consilio, vel si hoc haberi non possit, ex prudenti motivo, se resolvat, peccat cum dubio practico, in re gravi graviter; nec puto, hac in re controveriam esse.

Quæstio ulterius institui potest, an, qui agnoscit rem, tantum in genere, seu in communione.

ni malam, sive præscindendo, an graviter, an leviter, mala sit, & tamen hic & nunc, nec formaliter, nec virtualiter dubitat, an veniale, an mortalem, malitiam involvat, an, inquam, talis, eam rem faciendo, graviter peccet. Resp. cum Tannero tom. 2. disp. 4. q. 5. n. 109. Illung. tract. 2. disp. 2. n. 7. Oviedo in 1. 2. tract. 4. controv. 1. punt. 3. & pluribus ab eo citatis. Qui tantum apprehendit dicto modo in communim malam (est etiam cognoscat speciem malitiae e. g. contra iustitiam, vel religionem) sed non, an gravis, an levius sit, nec etiam ei incidat de hoc dubium, si illam rem facit, vel amplectitur, tantum leviter peccat. Ratio est; quia nihil volitum, quin præcognitum: atqui in hoc casu non est ullo modo præcognita malitia mortalitatis: ergo nec volita. Mai. est communis, & complectitur non tantum volita in se, sed etiam in alio, ut patet. min. est suppositum hujus casus: conf. est clara. Nec dicas, talem hominem te exponere periculo mortaliter peccandi; quia non se exponit liberè illi, quod non cognoscit: nec etiam debet rem magis examinare; cum nullum dubium, aut scrupulus ei incidat, ut ponitur in casu; si enim ei incideret tale quid, utique deberet in rem indagare: quod si facere nollet, graviter peccaret: at tunc essemus extra casum.

122. Dices 1. Talis amplectitur objectum, indifferens ad mortalem, & veniale malitiam: ergo se exponit periculo peccati mortalitatis. Resp. dist. ant. amplectitur objectum indifferens, ita, ut cognoscat eam indifferenter. neg. ant. ita, ut eam non cognoscat. conc. antec. & neg. conf. Dices 2. Talis neque cognoscit malitiam veniale: ergo neque peccaret venialiter juxta nos. Resp. neg. conf. cum enim aliquo modo peccet, ut est in negabile, debet saltem venialiter peccare: nec potest conqueri, si, quod in ratione peccati est minimum, ei imputetur. Neque ex hoc sequitur, quod rusticus, & rudes nunquam graviter peccent; quia, licet sæpe non apprehendant malitiam mortalem sub hoc formaliter conceptu, apprehendunt eam sub æquivalenti, e. g. hoc esse magnum peccatum, hoc grave noctumentum inferre, non autem illud: vel aliquid simile. Et planè non est ullo modo verisimile, quod rudes non apprehendant majorem malitiam in uno, quam in altero peccato. vid. Oviedo in 1. 2. tr. 4. controv. 1. punt. 3. n. 46.

123. Ob. 5. Homo cum semiplena deliberatione, & advertentia, operans, vel potuit habere plenam advertentiam, vel non potuit habere: neutrum potest dici: ergo, prob. min. si primum, peccat mortaliter; quia culpabiliter omittit, eam advertentiam sibi procurare. Si secundum, ita urgetur argumentum: vel cum illa semiplena deliberatione absolutè non potuit vincere eam tentationem ad grave peccatum, vel potuit eam vincere: si primum, nullo modo peccat, ne quidem venialiter: si secundum, peccat mortaliter; nec enim à peccato excusat difficultas, ut patet in male habituatis, & damnatis, de quibus n. 119.

Nec est ratio, quare excusat potius moralis necessitas, aut difficultas, orta ex defectu plenæ deliberationis, quam orta ex mala con-

suetudine, vel simili causa ad malum impellente. Hæc objectio, ut observat Oviedo in 1. 2. tr. 4. controv. 1. punt. 2. n. 23. utique difficultis est: sed quia communissima authoritas omnium nostræ sententia facit, & rationes adductæ, n. 87. planè efficaces sunt, ideo, non obstante hac objectione, tenenda est firmiter illa nostra, & omnium doctrina.

124. Resp. nego min. & dico, supponi, quod non potuerit habere plenam advertentiam; si enim habere potuisset, utique eam procurare debuisset. ad probat. secundi membra. dico, absolute quidem potuisse vitari peccatum cum semiplena advertentia: nego tamen, quod non vincendo mortaliter peccet; nam debilitas potentiae excusat à mortali. Ubi nota, aliud esse, dari difficultatem, aliud potentiam esse imperfectam, seu debilem: illud non excusat à mortali, si potentia est ex sua parte perfecta, & plenè libera, ut docent omnes: & sic non excusat e. g. difficultas mortis subeundæ ob professionem fidei coram tyranno: nec malus habitus difficilem reddens victoriam tentationis impuræ, si libertas sit plena, hoc est, si potentia sit perfecta, sive, si ex constitutivis intrinsecis plenæ libertatis omnia adhuc, quamquam conjuncta ipsis si aliqua difficultas, vel impedimentum facilioris operationis, quale est habitus vitiosus. At vero, si potentia ipsa in se, sive quod ad sua constitutiva, sit imperfecta, sicuti, si tantum adeat semiplena advertentia ad rei gravitatem, vel semideliberatio (utique enim plena cognitio malitiae, vel deliberatio, liberam potentiam, seu actum primum proximum liberum, intrinsecè constituit) tunc excusat, ut iterum docent omnes; nam potentia, in se debilis, à Philosopho vocatur impotens.

125. Quare autem potius defectus potentiae, quam alia difficultas, aut moralis necessitas, excusat à mortali, ratio est ipse sensus communis Doctorum, & impressa omnibus opinio, quæ judicamus, ob defectum libertatis minui culpam, neque hominem semideliberatè operantem, esse ita culpabilem, sicut est, qui cum plena deliberatione agit: & hinc censemus, non quidem plenâ veniâ, attamen mitiori poena esse dignum eum, qui minus advertenter, vel minus liberè peccavit. Et quidem doctores omnes, in hoc casu deliberationis tantum semiplenæ, tantam imminutionem culpæ adstruunt, ut loco mortalitatis peccati fiat duntaxat veniale: que tamen communis Doctorum opinio non idem asserit, de aliis difficultatibus: neque de istis etiam nobis impressa est per existimationem, quasi etiam ista pariter culpam imminuant.

Ex hoc habes etiam responsum ad ultimum, quod objiciebatur, scilicet, non esse rationem potius pro una, quam pro altera difficultate: est enim ratio potius pro defectu libertatis, quam pro aliis difficultatibus, illa ipsa, quam modo assignavimus: quæ tamen ratio, ut verum factar, potissimum reducitur ad sensum communem doctorum: qui tamen, cum in moralibus magnam vim habeat, sæpe ultimata ratio alicuius assertionis esse debet, quando alia non habetur: imò sæpe multis ratiunculis prævaleat; cum concors tot doctorum, alias tam diversa sentire solitorum, sententia, videatur ferme quidam esse taciti.

tacitus Numinis instinctus, qui ideo videtur doctores in eandem sententiam inclinare, ut aliis veritas innotescat de iis, quae aperte revelata non sunt, & maximè pendent à voluntate DEI, volentis ita, vel ita obligare, inter quæ etiam est obligatio vitandi aliquid cum semiplena libertate. Et certè, etiam alia multa hinc inde, probari non possunt, nisi auctoritate communis.

126. Dices 1. Major est distantia peccati mortalis à veniali, quām hujus a nullo peccato: & tamen semideliberatio circa peccatum, ex se veniale, non excusat ab omni veniali peccato: ergo etiam semideliberatio circa peccatum, ex se mortale, non excusat à mortali, prob. cons. alias semideliberatio magis faveret peccanti mortaliter, quām venialiter. Resp. neg. conseq. ex num. 121. Non tamen propterea semideliberatio magis faveret peccanti mortaliter, quām venialiter: sed tantum DEUS, & ratio, magis favent homini semideliberatè agenti, quatenus taliter agens non incurrit reatum aeternæ poenæ: quanquam autem propter veniale semideliberatum aliquis incurrit poenam temporalem, hæc tamen poena pro veniali semideliberato longè minor est, quām, quæ incurrit propter culpam veniale plenè deliberatam: quanvis utique tantò minor non sit, quanto minor est poena temporalis, respondens veniali, ex semideliberatione circa materiam gravem commisso, minor est poenâ aeternâ, respondente peccato plenè deliberato circa eandem materiam gravem, adeoque mortali, ut facile patet consideranti.

Dices 2. Ista imperfecta advertentia, fragilitas, semideliberatio &c. oritur ex peccato originali: ergo oritur ex culpa, adeoque non excusat. Resp. om. ant. quia in statu puræ naturæ (id est, non lapsæ, sed nec elevatae) probabilitas sufficit eadem necessitas semideliberatè peccandi: quanvis defacto post elevationem hominis, ad iustitiam originalem, oriatur hæc imperfectio, & fragilitas, ex peccato originali; si enim Adam non peccasset, tam fragiles non essemus. neg. cons. Peccatum originale non amplius imputatur ad culpam post baptismum: nec etiam, quæ fiunt propter defectus, ortos ex peccato originali, imputantur ad culpam; alias etiam peccaretur cum ignorantia invincibili, quod supra negatum. Et sicut non sufficit ad peccandum libertas habita in Adamo, vel peccato originali, ut patet ex 1. propositione damnata ab Alexandre VIII. ita nec sufficit plena deliberatio, quam habuit Adamus, ad peccandum mortaliter, cum nostra tantum semiplena deliberatione.

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

127. **O**b. 7. contra dicta n. 110. quod nempe ex peccato veniali, ob accedentem aliquam circumstantiam specificam gravem, fiat quandoque mortale. Accidens non mutat speciem: sed circumstantia peccati est accidens: ergo non mutat speciem peccati; ergo nunquam facit ex veniali

R.P. Ant. Mayr, Theol. Tom. I.

mortale: vel debet admitti, quod sine mutatione speciei possit peccatum ex genere suo veniale, fieri mortale. Resp. dist. maj. Accidens physicum non mutat speciem. conc. vel om. maj. accidens metaphysicum, vel morale. neg. maj. & distin. min. circumstantia est accidens tantum physicum. neg. min. metaphysicum, vel morale. conc. min. & neg. conseq.

Accidens physicum est, quod tantum est unitum: metaphysicum, quod est identificatum: Sic voluntas mentiendi ut sic, sistendo in puro mendacio, est veniale peccatum: at, si simul sit voluntas mentiendi cum damno gravi alterius, hæc circumstantia reddit eam mortale peccatum; quia facit eam esse alterius speciei. Neque hæc circumstantia est tantum physicum accidens istius volitionis, sed est accidens metaphysicum, sive realiter identificatum: estque tantum accidentale respectu volitionis ut sic, non vero respectu hujus in specie: sicut scilicet respectu animalis ut sic, est accidens metaphysicum esse rationale, non vero respectu animalis in specie humana. Idem docet S. Thom. 1. 2. q. 88. a. 5. in corp. dum afferit, circumstantiam non posse ex peccato veniali facere mortale, nisi illud ad aliam speciem transferat. Sed & Tridentinum sess. 14. c. 5. dum ait, explicandas esse in confessione circumstantias, quæ speciem mutant, satis insinuat, quod aliqua circumstantia speciem mutare debeat.

128. Si velles ulterius opponere, quod saltem juxta sententiam eorum, qui libertatem volunt esse extrinsecam actui (quam etiam nos amplexi sumus tract. de actib. human.) tale accidens non sit metaphysicum, seu identificatum. Resp. etiam eā sententiā suppositā, accidens ex veniali faciens mortale, ordinariè saltem esse metaphysicum; cum ordinariè tendentia sit diversa, quæ est intrinseca actui: e. g. tendentia volitionis in mendacium, cognitum ut nocivum proximo, est alia, quām tendentia in idem, non cognitum ut nocivum; voluntas enim fertur in rem, non, ut est à parte rei, sed, ut proponitur ab intellectu. Quodlibet tamen hoc ipsum velles negare, vel, si quacunque de causa, accidens faciens ex veniali mortale, non esset metaphysicum, e. g. si esset plenior deliberatio, responderi potest, etiam tunc non fore accidens tantum physicum, sed morale, quod saltem intrinsecum est toti actui concretive lumper, & eum constituit in alia specie morali: quæ diversitas speciei moralis maximè attenditur, & plurimum facit in ordine ad imputabilitatem actuum, sive ad culpam veniale, sive ad mortalem.

129. Ob. 8. Si mendacium e. g. potest fieri mortale peccatum, tunc debet in confessione exponi: sed hoc est nimis durum: ergo, prob. min. si aliquis e. g. utatur joculo mendacio, ad inducendam puellam ad fornicationem, tale mendacium non debet in confessione exponi; alias talis non sufficienter se accusaret, dicendo: Induxi puellam ad fornicationem: sed deberet addere, joculo mendacio se usum: ergo. Confit. Si aliquis, ut inordinatè diutius ludere, vel ambulare, vel dormire possit, ex amore hoc inordinato statuat, non audire sacrum die festo, talis amor, alias per se levis, fieret juxta nos, ob pravam intentionem additam gravis: atqui non

E fit,

fit; alia debet exponi in confessione, & non tūsiceret, si hic se accusaret, dicendo: *Neglexi sacram*: sed debet exponere inordinatum amorem ludendi, ambulandi, vel dormiendi, quæ sunt nimis dura: ergo. Resp. dist. mai. si mendacium sit mortale, malitia distinetur ab illa, quam habet addita circumstantia, conc. mai. si tantum malitia eadem, seu indistincta, neg. mai. & dist. sic min. conseq. ad prob. conc. antec. Clupposito, quod illud mendacium non habeat aliam malitiam mortalem, quam illius inductionis ad fornicationem) & neg. conseq. Ad confir. neg. ma. nam, si etiam inordinatus ille amor ludi, vel somni, non habeat aliam malitiam, quam sacri neglecti, sufficit, si quis dicat: *Neglexi sacram*: ut est sententia fatis communis, de qua videatur *Lugo de pœnitentia*, disp. 16. sec. II. n. 493. & *Di- castillo de penit.* disp. 9. n. 669. 672. & 693. qui fūse hoc tractant.

130. Videtur autem mihi in hoc casu intentio mentiendi, ut inducatur puella ad fornicationem, realiter quidem esse unum peccatum; quia est unus actus, sed habens duplēcēm speciem, unam mortalem, scilicet inducēt ad peccatum grave: alteram veniale mendacii; cum ergo non teneamus confiteri species, seu circumstantias specificas tantum veniales, etiam non tenemus confiteri in hoc actu formalitatem mendacii. Quando autem dicimus, ex veniali fieri mortale, ratione circumstantiæ specificæ, non volumus dicere, quod formalitas mendacii sit mortalis, sive, quod ille actus sit mortale peccatum sub ratione formalis mendacii: sed tantum, quod hoc mendacium, vel intentio mentiendi, in hoc casu realiter sit mortale peccatum. Idem dicendum de ambulatione, lusu, vel somno, si non aliunde sint mortaliter mala. Addunt alii, debere talem ambulationem, e. g. exponi in confessione, si tam inordinatus sit amor illius, ut in ea constitutatur ratio ultimi finis: sed *Lugo eodem loco* n. 487. putat, hanc observationem esse scrupulosam; quia non solent homines ita peccare, ut omnia ordinent ad ambulationem, tanquam ad finem simpliciter ultimum.

131. Ob. 9. contra dicta n. 110. quod nempe crescente materia possit ex veniali fieri mortale peccatum. Qui singulis diebus jejuni, extra tempora licita, comedit aliquid modicum, tandem per totam quadragesimam comedet sat magnam materiam, & tamen non peccat mortaliter: ergo. Confirmatur 1. Sacerdos, qui per longum tempus, omittit singulis diebus aliquam orationem in Breviario, omittit valde multa: & tamen non peccat graviter: ergo. Confirm. 2. Qui eodem die fello constituit plures operas, e. g. viginti, ut simul laborent dimidiā horā, facit, ut æquivalenter laboreetur per plures, e. g. decem horas, quæ est per se materia absque dubio gravis hujus præcepti: & tamen non peccat graviter: ergo. Resp. dist. ma. Talis comedet magnam materiam, si ea materia moraliter coalescat in unam conc. mai. si non coalescat. neg. mai. & conc. min. neg. conseq. Cū præceptum jejunii sit affixum diei, comedio, uno die facta, non coalescit cum comestione, alio die facta. Si quis tamen eodem die, interpolatis vicibus,

sæpius modicum quid comederet, ita, ut omnes comestiones simul sumptæ, gravem materiam conficerent, graviter peccaret: quod definitum habetur ab Alexandro VII. qui damnavit hanc propositionem 29. *In die jejunii, qui sèplus modicum quid comedit, et si notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.* Eadem responsio servit ad 1. confirmationem; quia etiam recitatio Breviarii est onus affixum diei: & pariter, qui eodem die ex pluribus horis canonis aliquid leve omitteret, e. g. psalmum, ita, ut simul gravem materiam constituerent, etiam graviter peccaret; quia istæ materiae quoque coalescerent.

132. Ad 2. confirm. conc. ant. cum Sanchez, Palao, Tamburino, Bonacina, Illung. tract. 5. disp. 2. q. 1. a. 2. n. 166. neg. conseq. quia nec isti labores coalescent, ad faciendam quasi extensiōnem, quod tamen requireretur ad violandum graviter hoc præceptum. Nec est paritas cum furtis minutis, si quis ea jubaret fieri, vel esset causa eorum; quia hæc coalescent, & faciunt unum magnum damnum, vel eidem personæ, vel communitatæ, aut reipublicæ humanae: quod damnum in violatione septimi præcepti maximè attendit. Hinc etiam damnata est ab Innocentio XI. hæc propositio 38. *Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per parvafurtu, quantumcumque sit magna summa totalis.* Sed & Sacra Scriptura Proverb. 11. v. 1. & Deuteron. 25. v. 13. abominatur stateram dolosam, diversa pondera, & modum majorem, & minorem: quibus scilicet, parvæ quidem, sed successivè graves, fiant deceptions. At verò labor plurium non coalescit, nec facit longius tempus, sive diuturniorem eundem laborem (quæ tamen diuturnitas maximè attendit, non autem utilitas domini, vel magnitudo operis facti) quamvis fors faciat laborem moraliter intensiorem, quæ tamen intensio non attendit in violatione festorum.

Alij casus plures hæc afferri possent ex morali Theologia: sed omnes resolvere non est hujus operis. Universaliter dico, semper attendendum esse, an materia seorsim parvæ coalescant, an non: quod sèpè colligendum, vel ex communi sensu auctorum, aut hominum: vel ex intentione agentis, & plura per modum unius voluntatis: vel ex aliis principiis, quæ hinc inde ab auctoribus, præsertim moralibus, assignantur.

133. Ob. 10. contra dicta n. 111. quod veniale peccatum non sit offensia DEI strictè dicta. Jacobi 3. v. 2. dicitur: *In multis offendimus omnes: signis in verbo non offendit, hic perfidus est vir:* quod communiter exponitur de peccatis venialibus: ergo ista sunt offensæ. Confirmatur. Qui præbet alteri jus ad displicientiam, vituperationem, aut pœnam, hic eum strictè loquendo offendit: atqui hoc jus DEO præbet venialiter peccans: ergo. Resp. neg. conseq. Verbum offendere potest habere saltem duplēcēm significationem, scilicet 1. ut significet, offensam strictè dictam facere. 2. ut significet impingere, vel incurrire, e. g. in lapidem, vel alium obicem, atque sic labi: & hanc significationem habet loco obiecto; nam in græco habetur, teste Cornelio in hunc locum, πτερούσι, quod derivatur à πτερόν, quod significat cedo vel, ut habet Lexicon Gyrtleri, significat, impingo.

Quod

Quod etiam videtur probare Cornelius. *s.* Ratio eff. ubi explicans moralem necessitatem peccandi venialiter, ait: sicut inter crebras rupes per aliquor dies ambulans, moraliter aliquoties impingit, ita homo inter pericula mundi, moraliter aliquando impingit, & offendit: adeoque videtur eo loco tantum significari, quod in multis venialiter eremus, cadamus, impingamus: non autem, quod stricte D^O offensam irrogemus. Ad confirm. neg. mai. Ad offensam stricte dictam non sufficit, tantum dare jus ad aliquam displicentiam: sed debet quis dare jus ad aversionem, & sublationem amicitiae, ut diximus *n. 111.* ubi rem hanc explicavimus exemplo discipuli modicè negligenter. Plura hac de re dabimus *trat. de Incarnat.* quando quæremus, an pura creatura possit condigne satisfacere pro peccato veniali.

134. Ob. 11. contra dicta *n. 112.* Lex humana, licet sub levitatem prohibeat unicum actum, tamen aliquando sub gravi prohibet multiplicationem, vel consuetudinem: e. g. in Religiosa familia, quamvis una, aut altera transgressio regularum, non sit gravis; si quis tamen absque cura, ex confuetudine, frequenter regulas violaret, graviter peccare posset: ergo etiam lex Divina potest unum actum prohibere sub levi, simul autem multiplicationem ejus sub gravi: in ob. 112. Divina lex reflexa, & vim confessus præceptis humanis, id actu facit.

Resp. conc. totum; si lex Divina sit positiva, quod id possit facere: at nego, quod id fecerit: & multo magis nego, quod id fecerit lex naturalis: nisi sermo sit de lege illa reflexa. Ceterum etiam in casu illo legis humanæ, prohibentis sub gravi frequentiam actuum, si in se singulariter spectentur, tantum levium, non sit ex peccato veniali mortale, præcisè ratione multiplicationis, sed ratione additi specialis præcepti, prohibentis ulteriorem actum sub gravi: vel ratione advenientis gravis circumstantia: e. g. in allato casu Religiosi, ratione gravis scandali, vel nimia laxitatis in disciplina. Quot autem debent esse veniales transgressiones, ut ulterior transgressio sit mortalis, vel debet esse statutum à tali lege, vel debet colligi ex auctoritate, vel ex eo, quod censeatur, ratione additi actus advenire aliqua circumstantia gravis, de quibus supra.

135. Ob. 12. Singula peccata venialia minuunt charitatem: ergo multiplicata tandem eam omnino tollunt. Confirm. Peccatum mortale est finita malitia: ergo potest tandem adæquari per malitiam venialium. Resp. distin. ant. Singula venialia minuunt charitatem actualem. om. antec. habitualem. neg. antec. & cons. Quando dicuntur venialia minuere charitatem, non intelligitur, quod aliquam partem auferant ex habitu charitatis, vel gratia sanctificante, in quibus stat amicitia DEI: sed tantum, quod incompossibilia sint cum tam intensis, vel tam perfectis actibus charitatis, quales quis elicere posset, si non venialiter peccaret: adeoque non tam minuunt, quam impediunt charitatem magorem actualem; minuere enim stricte loquendo significat, aliquid ex iam dati auferre. Ex hoc quidem etiam sequitur, quod charitas habitualis non ita crescat, sicut crevisset per actus

perfectiores: at hoc non est stricte minu, sed tantum minus crescere.

Ad confirm. neg. conseq. cum enim mortale sit in linea, vel ordine superiori, non potest adæquari ab inferiore, quantumvis multiplicato. Sic, quantumvis multiplicetur equus, nunquam adæquat hominem. Quod autem poena venialium peccatorum aliquando possit in purgatorio esse tanta, vel major, quam si peccati mortalis per poenitentiam deleti, nihil probat; quia eo ipso, maxima jam poena, scilicet æternitas ejus, est remissa, & per poenitentiam deleta.

136. Ob. 13. Qui semper leviter mentitur, gravius opponitur virtuti, quam, qui tantum semel perfectè se inebriat: ergo peccata venialia æquunt mortale. Confirm. Propositum committendi omnia, & quæcumque venialia, est mortale peccatum: ergo etiam actualis patratio, vel commissio plurimorum venialium. Resp. neg. antec. quod non probatur; quamvis enim talis mentiens opponatur virtuti sibi, non tamen opponitur gravius; quia præceptum veritatis est leve: præceptum vero temperantiae, in ordine ad vitandam ebrietatem perfectam, est grave. Ad confirm. Plures cum Salas, Palao, Granado & Oviedo in *1. 2. trat. 6. controv. 3. punct. 6. num. 81.* docent, tale propositum, per se non esse mortale, quanquam per accidens, ratione periculi proximi, incidendi in mortale, vel ratione scandali, aut contemptus formalis, possit esse mortale. Et in praxi fateor, tale propositum facilè posse esse mortale. Interim, si grave est, tale non est præcisè ratione objectorum multorum venialium, sed ratione periculi, scandali, vel alterius accidentalis circumstantia.

137. Ob. 14. Qui committit plura venialia, se exponit periculo proximo incidendi in mortale: atqui se exponere tali periculo est peccatum mortale: ergo. Resp. Hoc argumentum non probat quidquam contra nos; non enim hac ratione fieret peccatum mortale ex multiplicatis venialibus; sed actus aliquis, qui alias, ratione objecti sui, per se esset venialis, ratione annexi talis periculi, fieret mortalis, quod absolute possibile esse, nullo modo negamus. Quod autem hoc fiat semper, quando quis committit plura peccata venialia, non est verum. Certè, qui diu vivit, etiam in religione austera, & cum ædificatione, tamen successivè valde multa committit peccata venialia, saltem semideliberata: nec propterea dicendum est, eum exponi periculo proximo graviter peccandi.

Dein hoc periculum peccandi graviter (casu quo quis non proponat patrare omnia venialia, aut non curare illa vitare, sed tantum frequenter in ea labatur) non est omnino certum, nec determinatum, & difficultas vitandi illud est nimia: in ob. 14. ex obligatione gravi, hoc periculum indeterminatum vitandi, sequeretur forte æquale periculum novorum peccatorum; unde non videtur adstruenda tam gravis obligatio illud vitandi. Fuisus hac de re loquemur *trat. de pænit.* ubi de obligatione statim agendi poenitentiam post commissum grave peccatum.

138. Dices. Peccatum veniale est dispositio ad mortale, juxta illud *Ecclesiastici 19. v. 1.* Qui spernit modica, paulatim decidet: & insuper

sæpe est ejusdem speciei cum mortali, e. g. parvum, & magnum furtum. Resp. Peccatum veniale tantum est moralis dispositio, non verò physica ad mortale: & tantum physicam, non verò moralem dispositionem, sequitur necessariò effectus, ad quem disponit. Sed neque peccatum veniale est propriè loquendo ejusdem speciei cum mortali; nam, etiæ materia, e. g. in genere furti, sicut ejusdem speciei, & tantum detur excessus majoris, & minoris, tamen formalis malitia est toto genere diversa; nam peccatum mortale est deliberata aversio à DEO, tanquam sine ultimo, qualis nullo modo est peccatum veniale. Sed neccurta parva generant per se habitum furtandi majora; quia actus repetiti inclinant tantum ad actus similes. Quod si autem aliquis tandem in mortale peccatum labatur, id sit non necessariò, sed ex libera mala voluntate: ad quam quidem veniale peccatum indirectè disponit, at non tanquam dispositio physica, sed tantum tanquam dispositio moralis, quemadmodum jam explicatum est.

139. Dicitur autem à S. Thoma 1. 2. q. 88. a. 3. in corp. & communi aliorum, peccatum veniale disponere ad mortale, vel directè, quatenus veniale, ob similitudinem materia, anam, & inclinationem præbet ad mortale similes, sed majoris materia, e. g. parvum furtum ad magnum: vel indirectè, quatenus impedit, ne DEUS det gratias majores, quibus deficentibus, homo ex sua culpa labitur in peccatum mortale: neutro tamen modo disponit physicè, seu ut calor ad ignem; nam, si iste sit in debita intentione, necessariò sequitur ignis: non verò peccatum mortale sequitur necessariò unquam venialia. Ad textum Ecclesiastici 19. Resp. illum loqui de eo, qui contemnit peccata venialia, & ex contemptu peccat, qui utique est in magno periculo peccati mortalis: non verò de quocunque, qui venialiter peccat, e. g. ex fragilitate, & post lapsus veniale iterum se erigit, ac damnum, quod passus est, per bona opera reparare satagit; hie enim modica non spernit.

ARTICULUS VI.

Quid sit parvitas materiae, & in quibus peccatis non detur.

140. **S**æpe diximus, maximè n. 110. aliqua peccata, ex genere suo mortalia, fieri venialia, ratione parvitatis materiae: quæritur hic, quænam sit regula, ex qua colligatur, quænam materia censenda sit parva. Resp. cum Illung tract. 2. disp. 2. n. 13. (ubi etiam citat Palao P. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 7. n. 4. Valsquez. Sanchez. Suarez. Layman. & alios) non attendendam præcisè physicam gravitatem, vel quantitatem rei: sed attendendum ad hoc, an materia graviter præjudicet fini legis, sub gravi obligatione intento; si enim materia tali fini graviter præjudicet, peccatum erit mortale, ratione gravitatis materiae: fin autem tantum leviter præjudicet fini sub gravi obligatione intento, vel, si ipse finis tantum sub levi obligatione intendatur, erit peccatum veniale. Sic, cùm legis, prohibentis furtu, finis sub gravi obligatione inten-

tus, sit, ut cuique servetur illæsum jus suum; ne domino detur causa, ut sit rationabiliter gravior invitus, agè ferat, ac tristetur: & huic fini leviter tantum repugnet furtum unius, aut alterius crucigeri, istud est leve peccatum; quia autem eidem fini graviter præjudicat furtum aliquot florenorum, est grave peccatum.

Nec dicas, non præjudicare fini legis, furtum graviter prohibentis, ablationem aurei respectu regis, cùm tamen aureus communiter statuatur materia gravis, etiam respectu regis; nam respondeo, utique talem ablationem præjudicare graviter fini illius legis; tum; quia rex habet plurimas expensas: tum; quia finis legis etiam est, ne homines nimium allicantur ad furtu, quod fieret, si magna quantitas respectu regum non esset graviter prohibita. Idem proportionaliter dicendum in materia detractionis jejunii, laboris die festo &c.

141. Ex hoc facilè colligitur, aliando materiam, physicè in se spectatam, esse parvam: at ratione finis adjuncti fieri magnam, e. g. comedere pomum est physicè res levis: at, quia abstinentia ab illo fuit à DEO præcepta Adamo, in finem contestandi suam obedientiam erga Creatorem, qui finis, præsertim accidente pacio, de gratia, vel culpa, transfundenda in posteris, fuit gravissimus: cùmque comedio illa graviter huic fini præjudicaverit, fuit ipsa quoque gravis.

Sic, ut rectè ajunt Illung. tract. 2. disp. 2. num. 12. & Lugo de SS. Eucharistia disp. 15. sec. 2. num. 22. comedio buccellæ in se est levis, etiæ contra temperantiam fiat: at si fiat ante communionem, & sequatur communio, est gravis; quia finis non comedendi ante communionem (ut habet S. Augustinus relatus in Decreto de consecratione. distinctione 2. C. liquido. 54. & Concilium Matisconense II. canone 6.) est, ne cibus corporalis spirituali præponatur: qui finis utique ob reverentiam, debitam sacramento summo, gravis est: cùmque hæc præpositio fiat, sive parvum, sive multum comedatur, quælibet etiam minima comedio illi fini graviter repugnat.

Certum saltem hoc est, esse grave peccatum, post minimum etiam cibum, aut potum, per comedionem, aut potationem acceptum, sumere SS. Eucharistiam, si eam sumat sanus, ut docent de facto omnes ex traditione Apostolica, & sensu Ecclesiæ, ut videre est apud Suarez tom. 3. in 3. part. disp. 68. sec. 3. & 4. & opposita sententia, ut ait Eximius eadem disp. 68. sec. 4. est erronea. Concilium certè Toleranum VII. Cap. 2. ait: *Nullus post cibi, potuisse, quælibet minimum sumptum, Missas facere .... præsumat: subiungit etiam peccatum excommunicationis in transgredientes hanc ordinacionem.* Sic etiam, etiæ in se quid parvum sit tempus modicum, si quis tamen modico tempore ante completam legitimam etatem, susciperet sacros Ordines, aut faceret professionem Religiosam, graviter peccaret, & professio esset irrita.

142. Sed iam ulterius quæritur, quænam peccata sint talia, ut non admittant parvitatem materiae, vi cuius fieri possint venialia, aut, quæ tantum venialia esse possint, ratione imperfectæ deliberationis. Advertit circa hoc quæsitionem sapienter Haunoldus. l. 2. tract. 2. n. 411. non posse

QUÆSTIO IV.

De Differentia Specifica Peccatorum.

ARTICULUS I.

Quænam peccata differant species;

146. **D**ico. Illa peccata differunt species; quæ opponuntur diversis præceptis, sub diversa ratione formalis obligantibus, adeoque *Differentia specifica peccatorum* est *oppositio*, vel *difformitas* cum *legibus*, seu *præceptis*, sub diversa ratione formalis obligantibus. ita Layman *l. 1. træt. 3. c. 2.* Vásquez *in 1. 2. disp. 98. c. 2.* Sanchez, Palao, & complures alii. Consentent etiam Oviedo *in 1. 2. træt. 6. controv. 5. punclo 2. n. 7.* & apud hunc alii, maximè quoad illa peccata, seu actiones, quæ sunt malæ; quia prohibitæ. In hanc quoque sententiam, ut paulo post videbimus, ferme convenienter illi, qui dicunt, peccata specie differre; quia tendunt in objecta specie diversa; quæ est sententia S. Thomæ *1. 2. q. 72. a. 1.* Nota autem, hic non agitari quæstionem de differentia specifica peccatorum in consideratione physica, in qua differt sursum auri à surto argenti; sed de differentia morali, seu ad mores dirigendos pertinentie, & de qua loquitur Tridentinum, dum *sess. 14. c. 5.* definit, exponendas esse in confessione species peccatorum.

147. **P**rob. conclusio 1. Malitia peccati ut sic, stat in ipsa oppositione, vel difformitate actus cum lege obligante, præcipiente, vel prohibente, ut sic accepta: ergo malitia specialis, sive in certa determinata specie, stat in difformitate actus cum lege speciali, sive in certa specie obligante: ergo peccata speciem suam, & consequenter differentiam specificam, desumunt à legibus specie diversis: ex autem leges specie diversæ sunt, quæ sub rationibus formalibus specie diversis obligant, ut nemo negat: ergo antecedens probatum est à *n. 27.* consequentia prima videtur patere; nam si principium sentiendi ut sic, est animal ut sic, tunc principium sentiendi in certa determinata specie sensacionis, e. g. rugiendi, hinniendi, est animal in certa determinata specie. Item, si medicina ut sic, est remedium contra morbum ut sic, medicina in specie est medicinæ contra morbum in specie. Par autem est ratio de peccatis, ut patet consideranti. Nec dicas, eandem medicinam in specie, posse esse remedium plurius morborum; nam etiam idem actus potest esse contra plures leges specie diversas, quo casu habebit plures species peccatorum, exponendas in confessione: ergo adhuc est paritas. Altera consequentia, supposita veritate primæ, est clara; nam quodlibet ens per suam speciem, per quam constituitur, etiam ab aliis specie distinguitur, aut differt. Sic leo per rugibilitatem, per quam constituitur, etiam ab aliis animalibus distinguitur.

148. **P**rob. conclusio 2. refutatione aliarum sententiarum. Itaque primò aliqui dicunt, ea peccata differre specie, quæ opponuntur diversis specie virtutibus. Sed contra est. Eadem virtutis opponuntur peccata specie diversa, e. g. castitati opponuntur fornicatio, & mollities, &c. eidem liberalitati avaritia, & prodigalitas; ei-

